

Zadnje etape Pravopisa 8.0

Nova pravopisna pravila *Javna razprava za zamudnike še februarja – Bomo poslej lahko govorili tudi »z Radotom«?*

Vsi tisti, ki bi radi podali pripombe k novemu pravopisu, bodo imeli še februarja čas, da to storijo, potem bo šel Pravopis 8.0 v zadnjo redakcijo. Kot je v intervjuju povedala dr. Helena Dobrovoljc, vodja Oddelka za pravopis na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, osnovna pravila ostajajo enaka, novosti bodo predvsem pri tistih, ki zahtevajo usklajenost z novimi družbenimi navadami.

SIMONA BANDUR

Helena Dobrovoljc je vodja skupine za pripravo novega pravopisa.
FOTO JOŽE SUHADOLNIK

Novi slovenski pravopis, osmi po vrsti, je nastajal od leta 2019 in pred očmi javnosti. K razmisleku niso želeli spodbuditi le raziskovalcev in strokovnjakov, ampak vse, ki se vsak dan ukvarjajo z jezikom in odgovorov na zadrege ne najdejo v priročnikih. S tem so

morda povzročili bojazen, da se bodo preveč zgledovali po sleherniku, a Helena Dobrovoljc miri:

»Uskladitev jezikovnih norm s piščo družbo še ne pomeni, da bo

vsaka napaka ali ne-skrbnost postala spreje-

mljiva za knjižni jezik, ampak da se norma utemeljuje na realnih podatkih.«

Eno najbolj revolucionarnih sprememb prav gotovo napoveduje predlog, da bi poenotili pisanje neprve sestavine krajevnih imen z veliko začetnico. Torej tako kot *Gornji Grad*, *Zidani Most*, *Škofja Loka* ... tudi *Novo Mesto*, *Opatje Selo*, *Črna Vas*. V slovničnem poglavju snovalce čaka odločitev, ali bomo še naprej govorili z *Radom* ali nemara (tudi) z *Radotom*. Sicer pa vsebinskih dilem pred eno zadnjih etap pravopisa, ki prinaša tudi ime za slovensko abecedo – slovenica, ni več veliko, pravi sogovornica. Pravopisna pravila bodo v odprtem dostopu ponudili vsem, tudi umetni inteligenci.

► **STRAN 16**

Februarja se bo začela še zadnja javna razprava o enem temeljnih priročnikov slovenskega jezika, Pravopisu 8.0, kakor so ga poimenovali, ker je osmi po vrsti. O tem, kako nastaja novi pravopis, kaj prinaša, kako ga spremlja in spreminja javnost, smo se pogovarjali z dr. Heleno Dobrovoljc, vodjo Oddelka za pravopis na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pravopis 8.0, iz katerega se bo »učila« tudi umetna inteligenca, bo predvidoma končan konec letošnjega leta. Med drugim bo prinesel ime za našo abecedo: imenovala se bo slovenica.

SIMONA BANDUR

Pravopis ni bil posodobljen od sedemdesetih let, zaradi česar so se pojavljala neskladja med tremi temeljnimi priročniki, slovnico, slovarjem in pravopisom. Zakaj tako dolgo ni bilo novega pravopisa?

Razloge za to je treba iskati v bolj oddaljeni preteklosti. Po drugi svetovni vojni so na Slovenskem po sovjetskem vzoru raziskovalne inštitute z univerze prenesli na novoustanovljeno akademijo znanosti, ki je bila z novim zakonom o akademiji podrejena politiki. Naravni dotok najboljših študentov s fakultet je bil zaustavljen, kar je bil tudi razlog za kadrovske težave na inštitutih in pri nastajanju priročnikov knjižnega jezika.

Prva povojna pravopisa je pripravila skupina jezikoslovcev starejše generacije: Anton Bajec, Mirko Rupel, Anton Sovre ... Pravopis 1962 je znan po nenaravni reformi pisanja izglagolskih izpeljank; zavedajoč se vse večjega vpliva zapisa na izgovor so namesto *bralec* uveljavili zapis *bravec* (tudi pri *bralka* > *bravka*, *bralski* > *bravski*). Strokovna javnost je reformo zavrnila in tudi SAZU, katere del je bil Inštitut za slovenski jezik, je sprejela uredbo, naj se pišoč ravnajo po pravopisu iz leta 1950.

Pripravo pravopisa je v 70. letih prevzel Anton Bajec, ki je pritegnil Jakoba Riglerja in Jožeta Toporišiča. Pripravili so prenovljena pravopisna pravila, ki so bila zlasti v akademskem okolju zaradi novega strukturalnega pogleda na jezik, ki ga je pionirsko uvajala Toporišičeva slovnica, pospremljena z veliko zadržki. Nastajajoči slovar knjižnega jezika pa se je ravnal po tradicionalni slovnici.

Javna razprava Pravopisa 8.0 ni prva javna razprava, je pa drugačna – odpre se ob vsakem poglavju.

Zaradi nesoglasij in zapletov okoli pravopisnih pravil se je takrat vpletla tudi politika.

Da, organiziranje javne razprave in pripravo končne različice pravil je prevzela Socialistična zveza delovnega ljudstva (SZDL), v okviru katere je dve leti delovalo tudi Jezikovno razsodišče. Pravila so bila tako dokončana le malo pred osamosvojitvijo, leta 1988. V osamosvojitvenem ozračju je SZDL postala politična stranka, pravila pa je pod svoje okrilje simbolno spet sprejela SAZU. Nadaljnje organiziranje pravopisne dejavnosti je prevzel Inštitut za slovenski jezik, ki je leta 1982 postal del Znanstvenoraziskovalnega centra (ZRC) SAZU. Na inštitutu je pod Toporišičevim vodstvom nastajal tudi slovar slovenskega pravopisa (izdan 2001), do katerega so bili nekateri kritiki neusmiljeni, češ da je nepriročen in prevelik.

Pravopisnih pravil se bo učila tudi umetna inteligenca

Dr. Helena Dobrovoljc *Kaj je že dodelano, kaj ostaja odprto in kaj bi lahko najbolj pretreslo javnost v Pravopisu 8.0, ki ga bomo predvidoma dobili letos*

Razlog, da se je snovanje novega pravopisa začelo šele na začetku drugega desetletja, je mešanica vsega tega: treba je bilo preseči razlike v metodologiji in tudi terminologiji slovnice, slovarja in pravopisa, zasnovati koncept pravopisa, usmerjenega v pravopisna vprašanja in lastna imena ob hkrati nastajajočem slovarju knjižnega jezika, in sicer ob zelo dinamičnem družbenem dogajanju, ki se je odražalo v kopici jezikovnih novosti.

Poglavja Pravopisa 8.0 so od leta 2019 v javni razpravi. Kaj je razlog, da ste se odločili, da tokrat vključite javnost?

Javna razprava *Pravopisa 8.0* ni prva javna razprava, je pa drugačna – odpre se ob vsakem poglavju. Prva, tedaj enkratna, je bila organizirana že ob prejšnjem pravopisu – leta 1981. Od pravopisa 1962 in nesrečne reforme *bravec* naprej je bilo tudi jasno, da morajo biti pravopisi pred izidom predstavljeni javnosti.

Ker je pravopisni priročnik raznovrsten nabor pravil, ima javnost lahko večji vpliv na dogovorna pravopisna pravila (pisna znamenja, velika in mala začetnica, pisanje skupaj in narazen), torej pravila, ki se z razvojem jezika in družbe spreminjajo. Manj pa na tista, ki izhajajo iz naravnega govora (sklanjanje, tvorjenke), ali na osnovna pisna pravila glas – črka, ki so bila večinoma urejena že s pravopisom Breznika in Ramovša

leta 1935, na primer, da bomo pisali *dahniti* in ne *dehniti*, *češnja* (in ne *črešnja*), *sonce* (in ne *solnce*) in podobno.

Javna razprava ne pomeni le preliminarne razgrnitve načrta prenove pravopisa, ampak predstavimo tudi smernice za vsa tista vprašanja, ki jih v pravilih sploh še ni bilo. Ob odzivih odkrivamo vrzeli v pravilih, hkrati pa se seznanjamo z argumenti jezikoslovcev, lektorjev, pedagogov ... in vseh, ki ustvarjajo v knjižnem jeziku.

Kakšen je bil odziv in koga zares zanima pravopis?

Odziv je večji med ljudmi, ki morajo pravopisna pravila dnevno uveljavljati pri svojem delu: lektorji, fonetiki, tudi prevajalci in uredniki. Vseh odzivov je bilo malo čez 2400, največ, ko smo objavili poglavje o veliki in mali začetnici, tudi zaradi peticije o pisanju praznikov oziroma božiča, ko so se s subjektivnimi utemeljitvami odzivali večinoma laiki.

Zelo jasni so bili odzivi strokovnjakov nejezikoslovcev, na primer iz tehniških strok, ki želijo več eksaktnosti pri poglavju o pisnih znamenjih, ali odzivi geografov, ki pri podomačevanju zemljepisnih imen ne odstopajo od nabora evidentiranih eksonimov. Pravopis zanima tudi Slovence v Italiji in Avstriji, ki opozarjajo na nekoliko drugačne navade, kot jih ima matica.

Ker je pri vseh besedah v pravopisnem slovarju zapisan izgovor

v celoti, ne le v problematičnih segmentih, je v razpravi tudi kar nekaj odzivov na opis glasovja in izreke v knjižnem jeziku, kar kaže na nujnost zasnovane pravorečnega priročnika.

Se je oglasila tudi mladina, ki jo pogosto obravnavamo kot ranljivo skupino, ko je govor o jeziku? Ker pri odzivih ne pričakujemo podpisov pod mnenja in komentarje, o generacijski presoji ne moremo soditi. Zdi pa se, da je

Odziv je večji med ljudmi, ki morajo pravopisna pravila dnevno uveljavljati pri svojem delu.

odzivov šolnikov in šolajočih se razmeroma malo, kar je škoda, saj prav v šolskem prostoru nastaja odnos do jezika kot vrednote, ne le kot orodja.

Eden od pokazateljev, da je ljudem mar za jezik, je jezikovna svetovalnica. Kako se ta zrcali v novih pravilih?

Jezikovna svetovalnica, ki bo kmalu objavila že svoj 4000. odgovor, predstavlja izjemno pomemben stik z jezikovnimi zadregami uporabnikov. Večina novosti v pravopisnih pravilih izhaja prav iz postavljenih vprašanj in odzivov. Svetovalnica ponuja tudi hitre

jezikovne intervencije, ki vplivajo na rabo. Takšen primer je bilo vprašanje, ali bomo poslovenili ime novega britanskega monarha in kako.

Pri jeziku se zdi, da smo pri rabi radi svobodni, pri postavljanju pravil pa konservativni. Se je to potrjevalo tudi med to javno razpravo?

Se je, in to je razumljivo, saj le logičen sistem z malo izjemami omogoča, da se jezika naučimo in si pravila zapomnimo. Tega si želimo vsi. Čeprav je slovnica malce podobna matematiki, jezik ni matematika. Iz različnih razlogov se na videz povsem vzporedne besede ali morfemi vedejo različno.

Pravopis 8.0 je dejansko nastajal pred očmi javnosti. Ko smo v javnosti transparentno predstavljali ta proces, smo ugotovili, da smo pravzaprav prvi, ki predstavljamo tudi metodologijo. Prva faza pri pripravi pravil je vedno opisna: vse se popiše, da sploh ugotovimo, kakšno je stanje v knjižnem jeziku. Potem se iščejo rešitve, saj je cilj opisa knjižnega jezika istovrstne primere reševati čim bolj enako. In zdi se, da smo s tem, ko se nismo zaprli v slonokoščeni stolp kabinetnega dela in omogočili pogled v več faz pravopisne delavnice, pri ljudeh, ki tega niso vajeni in pričakujejo manj demokratičen proces, povzročili tudi bojazen, da se bomo pri vseh dvomnih vprašanjih posvetovali in zgledovali po sleherniku, in to

Dr. Helena Dobrovoljc, vodja skupine za pripravo novega pravopisa: »Uskladitev jezikovnih norm s pišočo družbo ne pomeni, da bo vsaka napaka ali neskrbnost postala sprejemljiva za knjižni jezik.«
FOTO JOŽE SUHADOLNIK

prav tistem, ki se ni dovolj potrudil, da bi knjižni jezik obvladal.

Dejstvo, da govorimo o demokratizaciji knjižnega jezika, kar res pomeni opazovanje pisnih navad vseh, ki v knjižnem jeziku pišejo in javno objavljajo, ne le zgolj kanoniziranih avtorjev, ne napoveduje razpada sistema. Gre za opis večje raznovrstnosti, kar je

V slovničnem poglavju nas čakata vsaj dve pomembni odločitvi.

tudi dokaz živosti in razširjenosti knjižnega jezika – da ga ljudje prilagajajo različnim položajem in dejansko uporabljajo. Uskladitev jezikovnih norm s pišočo družbo namreč ne pomeni, da bo vsaka napaka ali neskrbnost postala sprejemljiva za knjižni jezik, ampak da se norma utemeljuje na realnih podatkih.

Bali so se predvsem, kot ste že omenili, da bo novi pravopis »nekritično dovoljevalen«.

Omenjeno skrb je pri starejši generaciji govorcev najbrž mogoče povezati s tem, da se v negotovem svetu spreminja tisto, kar je bilo dolgo neizpodbitno povezano s pravilnostjo in varnostjo sistema, ki so ga davno nazaj usvojili. Že Toporišič je v 70. letih pisal, da ga skrbi konservativnost med jezikoslovci, lektorji, ki »zaradi inercije in nepripravljenosti za vlaganja v svojo lastno jezikoslovno/jezikovno izobrazbo« ne sprejemajo sprememb.

Posebej izdatno je poglavje o prevzemanju iz tujih jezikov. Kako ste tu razširili nabor?

Naše izhodišče je bilo, da moramo vključiti vse jezike Evropske unije, ob teh pa tudi nič manj jezikov, kot jih ima pravopis 2001. Od evropskih uradnih jezikov je izpuščena le irščina. Do konca redakcije bo 48 jezikom dodano še vsaj pet novih, če bo treba, bomo v spletni različici nabor dopolnjevali.

Koliko dilem še ostaja? Kaj ste si prihranili za konec?

Vsebinskih dilem ni več veliko. Od pravopisnih poglavij bo nemara najradikalnejša odločitev pri veliki začetnici: ali odpraviti izjemo in zapis z malo začetnico pri pisanju krajevnih imen (*vas, mesto, trg, selo, selce* ...), kot smo predlagali, in kako poenotiti zapis večbesednih imen vzpetin, ki so nastali po pomenskih prenosih, npr. *Babji zob, Kamniški Dedec, Celovške špice* ...

V slovničnem poglavju nas, na primer, čakata vsaj dve pomembni odločitvi. Prva je povezana z uveljavljanjem preglasa pri imenih na končni govorjeni -c ali -co, na primer z *Acom/Acem, Pozzem/Pozzom*. Druga pa je podaljševanje osnove pri sklanjanju moških imen s končnico -o. Del javnosti pričakuje, da bi pri teh imenih pogovorno daljšanje osnove s *t* postalo sprejemljivo tudi za knjižni jezik: *govorim z Radom/Radotom* ali *srečala sem Nika/Nikota*. Tako spremembo, če bi postala res del knjižnega jezika, bi bilo seveda treba omejiti samo na klicne oblike imen, ne pride pa v poštev za priimke (*Šeligo*), za zemljepisna imena (*Kairo*), tuja imena (*Mao, Lego*) in podobno. Tu nas čaka raziskava, morda tudi anketa.

Pri prevzemanju tujih imen je trd oreh končni nemi *h* v angleških imenih. Če gre za osebna imena, se spola zavedamo – *Oprah* [ópra] je žensko ime, *Noah* [nóa] pa moško. Pri zemljepisnih imenih pa govor narekuje, da ime uvrstimo v ženski spol, saj se konča na končni nenaglašeni *a* (*Savanah* [savêna], *Dagobah* [dagóba]), v zapisu pa vseh imen ne podomačimo in končni *h* ohranimo, kar nas usmerja k moško-spolski sklanjatvi, kot jo poznamo v pravopisu 2001 pri imenu države *Utah* [útah].

Katere spremembe bodo po vašem občutku ljudje najtežje sprejeli?

Zagotovo tiste, pri katerih pravopis želi narediti pravilo enovito, v rabi pa je veliko izjem, kar pomeni, da se isti pojav piše različno. Tu so zanimivi prevzemalni procesi, saj podobne besede prihajajo v jezik po različnih poteh. Na primer besede, prevzete iz francoščine: *premier, sommelier, atelier* ... *Atelje, somelje* zapisujemo tako, kot ju izgovorimo, pri *premier* smo ostali pri nepodomačenem zapisu, *pre-mje* je redek. Zdaj prihaja *čokolatier* (franc. *chocolatier*). Glede na to, da beseda sploh še ni zabeležena v slovarjih knjižnega jezika, je zanimivo, da zapisa *čokolatje*, ki bi izhajal iz francoskega izgovora, ne najdemo. Pojavlja se napol poslovenjeni *čokolatier*, najbrž pod vplivom angleščine, ki ne upošteva francoske izreke in ne pozna končnih nemih soglasnikov. To je ena od slabosti sodobne anglizacije, ki postaja najvplivnejša posrednica za prevzemanje tudi iz drugih jezikov.

Novi pravopis prihaja v času, ko vse pogostejše v imenu človeka piše umetna inteligenca. Zato je morda še bolj pomembno, da se pravilne rabe jezika nauči UI, ne le uporabniki?

Pravopisna pravila bomo ponudili v odprtem dostopu vsem, torej tudi umetni inteligenci, da bodo čim prej prišla do znanja željnih uporabnikov. Pri tem laično moramo res reči, da učimo umetno inteligenco, ampak če poznamo ta orodja, vemo, da ta iz velikih količin besedil izluščijo vzorce. To so statistični povprečki. Čeprav jezikoslovci pogosto iščemo univerzalne vzorce v jeziku, pa vemo, da jezik deluje tudi čisto po svoje. V vsakem kontekstu vsaka beseda lahko zaživi čisto drugače.

Kaj bi nas moralo najbolj skrbeti?

Najbolj bi nas moralo skrbeti, da bi se iz ustvarjalne rabe jezika – ki ni le sredstvo sporazumevanja, ampak tudi trening mišljenja – postopno umaknili v udobje »avtomatskega pisanja«. Raba jezika je izredno ustvarjalna dejavnost in ima pomembno vlogo pri evoluciji človeške uma. Umetna inteligenca pa je, kot rečeno, po naravi statistična in posnema povprečje, ne pa najboljših zgledov. Če se bomo prepustili lenobi in brez nadzora prepustili oblikovanje besedil orodjem, to lahko vodi v šablonizacijo jezika, v poenostavljanje, človek pa bo izgubil tisto, kar naše mišljenje izostri. Spomnimo se, kakšne prisposobe je Prešernov um iztrgal iz slovenščine prve polovice 19. stoletja. ChatGPT ne bi nikoli ustvaril mojstrovine, kot je *molče trobental bi memento mori* ...

Najbolj revolucionarne spremembe – izbrani primeri

Velika in mala začetnica

Poenotenje pisanja neprve sestavine **krajevnih imen** z veliko začetnico. Tako kot pišemo *Gornji Grad*, *Zidani Most*, *Škofja Loka*, *Zlato Polje*, *Vranja Peč*, *Velike Dole*, *Dolenji Lazi*, bi odslej pisali tudi *Novo Mesto*, *Opatje Selo*, *Črna Vas*.

Pri zapisu **stalnih besednih zvez s pridevnikom na -ov/-ev, -in** in samostalnikom je v pravopisu 2001 zapis z malo začetnico narekoval vrstni pomen pridevnika. Uskladitev z rabo prinaša pravilo, da se vsi ti vrstni pridevniki v zvezah pišejo prednostno z veliko začetnico: *Ohmov zakon*, *Higgsov bozon*, *Mozartove kroglice*, *Downov sindrom*, *Adamo-vo jabolko* ...

Spremenjena so pravila za pisanje **imen zdravil** ter drugih **lastniških imen in znamk**, na primer *Lego*, *Coca-Cola*, *Toyota*. Kadar te besede v vsakdanji rabi označujejo izdelek, izgubijo imensko funkcijo in se podmačijo: *nutela*, *folksvagen*, *kokakola*.

Poenotenje **pisanja aktualnih in zgodovinskih državnih zvez**: *Arabska liga*, *Evropska unija*, *Mala antanta*, *Organizacija združenih narodov*, *Renska zveza*, *Sveta aliansa*, *Trojni pakt* ...

Predstavljene so **narodnostno-verske** skupine, in sicer kot tiste, ki jih prepoznavamo samo kot verske in pišemo z malo začetnico (*amish*, *mormoni*); kot skupine, pri katerih je vera eden od temeljev pripadnosti (*Kopti/kopti*, *Judi/judi*); in skupine, ki jih označuje primarno narodnost, zato jih pišemo samo z veliko začetnico (*Tibetanci*, *Rohingi*, *Bošnjaki*).

Pravila glede začetnice vključujejo **nove skupine in opise položajev**, ki jih prejšnji pravopisi niso imeli ali pa so bili skromno predstavljeni, na primer, kako pisati imena cest, železnic, mostov, naftovodov in plinovodov (*Drugi tir*, *Južni tok*), ozvezdij (*ozvezdje Bika*).

Uvedena je razlika med **vzdevki** (*Roza*, *Ahac*, *Vojanov*) in **perifraznimi** opisnimi poimenovanji (*železna lady*, *goriški slavček*, *severne Benetke*, *streha sveta*) ter razlikovalnimi dodatki pred imeni (*riba Faronika*, *kralj*

Matjaž, *slap Savica*, *koroški Slovenci*, *stari Grki*) in večbesednimi lastnimi imeni (*Dedek Mraz*, *Rt dobrega upanja*, *Beneški Slovenci*, *Južni Korejci*).

Pisna znamenja

Za slovensko latinično pisavo je uveden izraz **slovenica**. Ima 25 latiničnih črk, in sicer 22 črk osnovnega latiničnega črkopisa in tri črke z ločevalnim znamenjem – kljukico.

Popisana so stara in nova pisna znamenja, ki jih uporabljamo v informacijsko-komunikacijskih tehnologijah (poševnica, leva poševnica, ključnik, afna). Opisana je stičnost za zveze črk, števč ter znamenj (cesta A1, JEK 2), podrobno je opredeljeno, kdaj je med znamenji in ločili presledek ter kdaj naj bo ta nedeljiv (10 %).

Ločila

Nova ločila so pokončnica, podčrtaj in presledek. Opisano je povezovanje ločil z drugimi pravopisnimi sredstvi, na primer ločila pri premem govoru, ločila pri odstavnem naštevanju, ločila v dopisih.

Po večkrat spremenjenih pravilih o **vezaju in pomišljaju** se vrača-

mo k stičnemu vezaju, ki nadomešča veznik **in** (*Šmarje-Sap*), in nestičnemu pomišljaju, ki je uporabljen v skladnjem rabi med daljšimi enotami ali za vrivanje stavka. Nestični vezaj ni več potreben.

Prevzemanje besed in besednih zvez

Namesto nekdanje delitve na tujke in izposojenke je uvedeno za pravopis bistveno razlikovanje: besede, ki so pisno podomačene (*butik*, *ramstek*, *suši*), in besede, ki so ohranile izvirni zapis (*brexite*, *jet lag*). Večina prevzetih lastnih imen je pisno nepodomačenih. Izjema so eksonimi, torej slovenska imena, ki smo jih podedovali od prednikov, denimo *Dunaj*, *Ženeva*, *Bruselj*, *Carigrad*. Nabor eksonimov bo posodobljen, saj se nekateri umikajo izvirnim oblikam. Tako kot SP 2001 tudi nova pravila odsvetujejo odstranjevanje ločevalnih znamenj z latiničnih črk (*Wąsek*, *Umeå*).

Spreminja se način zapisa imen iz daljnookazijskih jezikov, ki pišejo v **nelatiničnih pisavah** in so za mednarodno rabo uzakonili uradne prepise v latinico (pinjin za kitajščino ali Hepburnov sistem za japonščino, RR za korejšči-

no). Pri arabščini, hebrejščini, perzijsčini, armenščini, grščini in drugih jezikih taki standardi niso enotni, zato imena najprej prečkujemo v latinico, nato jih podomačimo v skladu s slovenskim izgovorom.

Imena iz ciriličnih pisav – ruščine, ukrajiniščine, bolgarščine, makedonščine, beloruščine – prečkujemo neposredno.

Krajšave

Poglavje o krajšavah (kraticah, okrajšavah, simbolih, formulah) je v celoti novo. Kratice so obravnavane glede na to, ali jih beremo **črkovalno**, na primer OZN [óžêên], EKG [ékágé], ali **nečrkovalno**, na primer NUK [núk], UNICEF [únicef] ali EMŠO [émšo], torej kot navadne besede. Te pogosto prehajajo med navadne besede (Unicef, emšo).

Oblikoslovje

Pravopis 8.0 podaja **pravila za vključevanje tujih pisno nepodomačenih občnih besed in lastnih imen v slovenske sklanjatve** glede na govorni končaj. Najpogostejše so **moškega spola** ednine (*country* [kántri], *ferragosto* [feragósto], *halloween* [hélojɔin], **ženskega**

pa, če se končajo na **nenaglašeni -a** (*ciabatta* [čábáta], *paella* [paélja]).

Enako uvaja izrecna pravila za uvrščanje lastnih imen: spol osebnih imen je tak kot naravni spol nosilca (*Marko Noč* – moški in *Mojca Kovač* – ženska), pri zemljepisnih imenih pa se ravnamo po analogiji in tradiciji.

Pravila poenostavljajo **sklanjanje večbesednih prevzetih imen**: odvisno je od ujemanja v pisno-govornem končaju (*Forum Romanum*, rod. *Foruma Romanuma*). Če ujemanja ni, sklanjamo drugo sestavino: *Kuala Lumpur*, rod. *Kuala Lumpurja*; *Port Vila*, rod. *Port Vile*.

Novost je poimenovanje **dvojna imena in poimenovanja** (*krovec-klepar*). Rojstna imena, priimke, zemljepisna imena sklanjamo v obeh sestavinah ne glede na zapis z vezajem ali brez njega (*Janez Pavel*, rod. *Janeza Pavla*; *Ana-Marija*, rod. *Ane-Marije*; *Šmarje-Sap*, rod. *Šmarja-Sapa*).

Besedotvorje

Besedotvorje predstavlja različne glasovno-pisne premene, ki niso le odraz preteklih procesov,

ampak jih uveljavljamo tudi ob tvorjenju novih besed (na primer po vzorcu *mleko* – *mlečen* tudi *antika* – *antičen* in *butik* – *butičen*).

Novost so prevzete tvorjenke – **prekrivanke**, ki danes nastajajo tudi v slovenščini (*kočerja*, *ričota*).

Doslej neopisane so **afiksoidne tvorjenke**. Njihov nastanek je povezan s prevzemanjem v tujih jezikih nastalih tvorjenk, denimo *biolog*, *bankomat*, katerih sestavine sčasoma dobijo tvorno vlogo kot obrazila v slovenskih tvorjenkah: *biokmetija* ali *plečnikolog*, *mlekomat* in podobno. Zlasti predposkim obrazilom podobne sestavine (*bio-*, *eko-*, *alter-* ...) lahko pišemo tudi samostojno, če so rabljene kot pridevniki v povedni vlogi (*Naš razred je eko*).

Pri zloženkah novi pravopis sledi *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Nekdanje zloženke *dizelmotor* ali *tabutema* so zdaj besedne zveze, v katerih samostalniška prva sestavina nastopa v pridevniški vlogi: *sumo borec*. Še bolje je, če jih skladenjsko preoblikujemo, denimo *dizelski motor*.